

VOLKS BELANG

Jaargang 130 - nummer 7 - september 2009 - maandblad

Sociale zekerheid onder druk

Uit alle recente armoederapporten blijkt dat wie vandaag in België moet leven met een uitkering, in de armoede dreigt te verzeilen. Gevolg: de sociale zekerheid staat onder druk. Hervormingen stuitten in het verleden op verzet en wie het aandurfde te hervormen, werd steevast gelijkgesteld met sociale afbraak.

In een opiniebijdrage dringt Egbert Lachaert aan op een onafhankelijke audit van de sociale zekerheidsinstellingen en pleit hij er zelfs voor om bepaalde processen binnen deze instellingen over te laten aan private partners. Intussen wordt, in het kader van de begrotingsbesprekingen, ook de toepassing van de wettelijke groeinorm voor de gezondheidszorg van 4,5% in vraag gesteld. Daarbij wordt gevreesd dat er een vermindering komt van de middelen voor de gezondheidszorg en de aantasting van de sociale zekerheid. "Een verlaging van de groeinorm mondt ongetwijfeld uit in een meerlast voor de verzekerde, de patiënt en de burger", zo zeggen de Liberale Mutualiteiten. Voor hen is een krachtadiger preventiebeleid nodig en kan er aan de groeinorm niet geraakt worden.

Lees blz. 8:

'Onze sociale zekerheid verdampt'.

BEGROTINGSDEBAT

Verrottingsstrategie helpt niks

/3

PRIJS

Prijs Vrijzinnig Humanisme voor Karel Poma

/6

OPINIE

De toekomst van LDD: een scenario

/12

Hoofddoeken en vrijheid

Het hoofddoekendebat is zo een van die items waar je moeilijk voor de ene of de andere kant kunt kiezen. Het GO, het gemeenschapsonderwijs in Vlaanderen, besliste na een gerechtelijke uitspraak, om de hoofddoek voor meisjes ronduit te verbieden. Met discussiepunten waar je niet voor of tegen kunt zijn, heeft vooral de politiek het altijd moeilijk. Uit angst dat het straks uit de hand loopt, wordt voorzichtig gewezen op de autonomie van de inrichtende machten. Hoe lang de politiek op deze wijze de hete aardappel voor zich kan blijven uitschuiven, is maar de vraag.

Ondanks alle pogingen om de integratie van vreemdelingen vlot te laten verlopen, staan we op een punt om het integratiebeleid eens grondig tegen het licht te moeten houden. Al te lang werden problemen van allochtonen ontkend of leken ze onbestaande. Dit

dwang. Iemand dwingen om een hoofddoek te dragen, kan dus niet. Bovendien moet zeker in de publieke sfeer het pluralisme gevrijwaard worden. Vandaar het verbod. Wie denkt dat met dit verbod die druk weg is, heeft het echter fout en schat het extremisme in sommige islamitische kringen verkeerd in. De druk zal blijven en de verklaringen van vooraanstaande islamieten om met eigen scholen te beginnen, zal de zaken nog complexer maken. De wereld tussen allochtonen en autochtonen zal nog meer gescheiden verlopen. Maatschappelijke groepen die uiteen groeien komen op een dag tegenover elkaar te staan. Dit zijn dan tijdbommen in de samenleving geworden.

Ook voor liberalen is het hoofddoekenverbod niet zomaar een evidentie. Enerzijds is er de vrije keuze van godsdienst en mag niemand verplicht

“Voor liberalen is het verbod op het dragen van een hoofddoek niet zomaar een evidentie.”

heeft bij die groep tot veel ongenoege geleid. Men ging ervan uit dat de nieuwe generatie allochtonen zich perfect zou integreren door de inspanningen die de politiek dacht te hebben gedaan. Niets is minder waar. Vrouwen en meisjes dragen ostentatief en met veel overtuiging hun hoofddoeken. Mannen en jongens bekeren zich van generatie op generatie tot de islam en komen voor hun godsdienst op. Zij blijven geconfronteerd met de tweedeling autochtoon-allochtoon die het onderscheid tussen beide groepen blijft benadrukken.

Het hoofddoekenverbod kwam er om de meisjes tegen de druk van buitenuit te beschermen. Iedereen moet zijn godsdienst vrij kunnen beleven, zonder

worden om religieuze symbolen te dragen. Anderzijds is er nog altijd de vrijheid om zich religieus te uiten en vrij te beslissen al dan niet religieuze symbolen te dragen. De moeilijkheid is te bepalen waar de grens ligt. Op welk moment iemand die religieuze symbolen draagt, de vrijheid van anderen beknot. Uw vrijheid eindigt, waar die van mij wordt gestoord. Als religie een wapen wordt, als religie de fundamentele rechten en plichten van de mens niet meer erkend, als religie de gelijkheid van man en vrouw in gevaar brengt en voor haat en afkeer kiest, dan is de vrijheid in gevaar en moet er in naam van die vrijheid worden opgetreden.

VOLKSBELANG

wordt uitgegeven door
de vzw Liberaal Vlaams Verbond,
Stichting Vanderpoorten
Verantwoordelijke uitgever:

Bert Cornelis,
Kard. Mercierlaan 63, 3001 Leuven

Hoofredactie:

Bert Cornelis Bert@Reflex.tc.be

Vormgeving:

Ildé Cogen ilde.cogen@openvld.be

Secretariaat:

Luc Pareyn - Liberaal Archief

Kramersplein 23 - 9000 Gent

tel. 09/221.75.05 - fax:

09/221.12.15

www.liberaalarchief.be

luc.pareyn@liberaalarchief.be

Geen verrottingsstrategie

Gewezen Vlaams parlementslid en gewezen minister Dirk Van Mechelen, kamerlid Luk Van Biesen (lid van het dagelijks bestuur van het LVV), Brussels parlementslid Els Ampe (lid van het dagelijks bestuur van het LVV) en senator Roland Duchâtelet schreven hun ideeën neer over de budgettaire toestand van België. Daarbij verzetten ze zich tegen verrottingsstrategieën à la Bart Maddens.

Wat hebben Bart Maddens en Guy Mathot met elkaar gemeen? Los van de eerste twee letters van hun naam, op het eerste gezicht niet veel. Toch schuilt in hun discours over de federale begroting dezelfde strategie: verrotting door niks te doen. In beide gevallen zijn het de burgers die de rekening betalen. Even recapituleren: Guy Mathot is de Waalse politicus die de geschiedenis ingaat als de man die niet wist waar de staatsschuld vandaan kwam, maar er wel zeker van was dat ze 'vanzelf'

zou weggaan. Waarna de rentesnieuwbal genadeloos toesloeg en tientallen magere jaren van saneringen en crisisbelastingen volgden. Vandaag weerklinkt de echo van Mathot in de verklaringen van een nieuwe generatie PS'ers. De Parti Socialiste wil het probleem van de staatsschuld niet 'overdrijven'. Een schuld van 30.000 euro per inwoner? Et alors? Ze zijn blijkbaar vergeten dat de problemen niet vanzelf zijn verdwenen, maar dat het 30 jaar heeft

geduurd om de uit de hand gelopen staatsschuld opnieuw onder controle te krijgen.

Kop in het zand

De PS van Di Rupo steekt niet alleen de kop in het zand, maar wekt ook de indruk dat de overheid geen vat heeft op de economie. En dat ze dus geen maatregelen moet nemen om die economie te versterken. Het omgekeerde is waar. Een overheid moet de welvaart niet alleen verdelen, ze moet

ook welvaart creëren. Dat kan ze door te kiezen voor hervormingen, bijvoorbeeld in onze arbeidsmarkt. Maar dat vergt moed. We moeten nadenken over manieren om het bbp te verhogen, en over hoe men de remmen op de creatie van welvaart kan wegnemen. Want die remmen zijn er vandaag nog veel te veel: voor laaggeschoolde werklozen bijvoorbeeld. En oudere werknemers. En allochtonen.

Waarschijnlijk passen de uitlatingen van de PS in hun strategie naar de federale begrotingsopmaak. Maar hopelijk zit er achter het communicatiepantser toch realiteitszin verborgen. Als dat niet zo is, mag men de Waalse haan bij wijze van statement vervangen door een heuse struisvogel. Aan Vlaamse kant predikt de Vlaamse regering de zogenaamde Maddens-doctrine: geen euro 'Vlaams' geld voor de 'federale' begroting. Alsof het geld dat moet dienen om pensioenen of werkloosheidsuitkeringen te betalen, niet aan Vlamingen ten goede komt. Alsof alleen Waalse bedrijven van de notionele-intrestaftrek genieten.

Snijden in eigen vlees

De Maddens-doctrine is als snijden in je eigen vlees. In het geval van een ontsprende begroting zijn het de Vlaamse bedrijven en de Vlaamse huishoudens die uiteindelijk de steeds groter wordende rekening zullen betalen. Voor Open VLD is het duidelijk dat verrottingsstrategieën de gaten in de begroting alleen groter zullen maken, in plaats van ze te dichten. Uit het meest recente rapport van de Hoge Raad voor Financiën blijkt dat de rentesneeuwbal op de loer ligt. Het vooruit schuiven van een begrotingsevenwicht zorgt voor hoge risicopremies op de financiële markten. Bovendien bevordert dit negatief signaal de spaarreflex van particulieren, waardoor onze economie nog verder verkrampd blijft. De oplossing ligt niet in doctrines, quotes of kortetermijngewin. Alleen met verantwoordelijkheidszin en samenwerking kunnen we het financiële huishouden op orde krijgen. In de eerste plaats moeten de dubbelzinnigheden uit het debat. Er gaat

geen 'Vlaams geld' naar federaal'. Elke euro waar Vlaanderen krachtens de financieringswet recht op heeft, blijft in Vlaanderen. Alleen is het de vraag waarvoor dat geld wordt aangewend. Als het dient om uitgaven te doen, of schulden te maken, vergroot Vlaanderen het probleem in plaats van mee naar oplossingen te zoeken. Als het daarentegen wordt gebruikt om binnen het kader van de eigen bevoegdheden beleid te voeren zoals een goede huisvader dat zou doen, komt dat zowel het Vlaamse als het federale beleid ten goede.

Toekomstfonds

In het recente verleden zorgde een voorzichtig begrotingsbeleid ervoor dat Vlaanderen zijn directe schuld tot nul kon herleiden. Dankzij de kasreserves en het geld dat opzij werd gezet in het Toekomstfonds konden we Dexia en Ethias redden. In het Zorgfonds werd een buffer van bijna 1 miljard euro aangelegd om de gevolgen van de vergrijzing op te vangen. Elke goede huisvader weet dat - zeker in moeilijke tijden - een verstandig en voorzichtig begrotingsbeleid aan de orde is. In het belang van Vlaanderen én België. De nood aan een voorzichtig Vlaams begrotingsbeleid ligt ook in het nieuwe Vlaamse regeerakkoord vevat. Een kapitaalsopbouw voor de hospitalisatieverzekering die deze meerderheid bepleit is daar een voorbeeld van. Wie mordicus verzekeraar wil spelen, moet daarvoor een kapitaal hebben. Dat is goed bestuur én het draagt bij tot het globale begrotingsplaatje in dit land. Ook een Vlaams actieplan voor een efficiënter overheidsapparaat, met meer contractuele ambtenaren en een Vlaamse tweede pensioenpijler getuigt van een zelfbewust, maar verantwoordelijk beleid. En zou het bijvoorbeeld niet verstandig zijn om Vlaanderen ook financieel voor te bereiden op nieuwe bevoegdheden in het kader van een staatshervorming?

Uiteraard kijkt Open VLD hiervoor niet naar Vlaanderen alleen. Iederéén, ook het Waalse en het Brusselse Gewest, de Franstalige en de Duitstalige Gemeenschap en de federale overheid

moeten hun 'duit in het zakje' doen. Open VLD reikt de hand voor gezonde staatsfinanciën. Ze roept alle partijen op om hun dogma's te verlaten. Een ernstige begrotingsoefening vergt geen Maddens- of Mathotdoctrines. Een ernstige begrotingsoefening vergt politici die hun verantwoordelijkheid willen opnemen en op die manier voorkomen dat onze kinderen en kleinkinderen de factuur betalen.

Dirk Van Mechelen
Luk Van Biesen
Els Ampe
Roland Duchâtelet

Op 21 juni, de Internationale Dag van het Humanisme, reikte de Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging (HVV) haar Tweejaarlijkse Prijs Vrijzinnig Humanisme 2009 uit aan Karel Poma. De uitreiking vond plaats 'op den Beerschot', de favoriete club van Karel Poma. De gewezen minister benadrukte in zijn gelegenheidstoespraak het optimisme van de vrijzinnigheid: "Als vrijzinnig humanist ben ik een optimist, en denk dat iedereen die de Verlichting en het vrijzinnig humanisme genegen is, een optimist in wezen is. Wie gelooft in de mogelijkheid tot vooruitgang van de mens, getuigt van optimisme."

Karel Poma krijgt prijs Vrijzinnig Humanisme

Het optimisme van de vrijzinnigheid

Zingevoer

"Een vrijzinnige is, zoals het woord het aantoont, iemand die vrij is in het geven van een zin aan zijn leven, hij is zingevoer van zijn leven. Hij moet uitgaan van een vrije keuze en kan geen dogma's aanvaarden. Vrijzinnigheid is dus geen synoniem van atheïsme. Het humanisme in zijn moderne betekenis verschilt zeer weinig van vrijzinnigheid, het steunt niet op een godsdienst maar op het vrij onderzoek en onderschrijft de waarden van de Verlichting. Nochtans koppelen sommigen het humanisme aan een godsdienst. Zo is er bijvoorbeeld sprake van een katholiek humanisme en van een protestants humanisme. Zelfs de islamieten beseffen dat zij het humanisme niet kunnen blijven negeren en hebben, als onderdeel van het humanisme, een 'Islamitische Verklaring van de Rechten van de Mens' afgekondigd in het kader van de Unesco te Parijs. Maar volgens de islamieten moeten de Rechten van de Mens in overeenstemming zijn met het

islamitisch geloof, wat het beginsel van universele rechten volkomen ondermijnt. Alle vormen van humanisme, die verwijzen en steunen op een godsdienst kunnen geen universele waarden hebben. Het geloof in een God heeft trouwens niets te maken met het humanisme of met het nazisme. Zo was het hoofd van de Gestapo te Lyon, tijdens de nazi-bezetting, berucht om zijn wreedaardig optreden, een overtuigde protestant, terwijl bepaalde SS-ers overtuigde atheïsten waren. Zowel de protestant als de atheïst waren beide overtuigde nazi's, géén adepten van het humanisme. In onze gewesten is trouwens het begrip vrijzinnig humanisme beter bekend dan de Verlichting, terwijl in het buitenland de Verlichting meer algemeen gekend is, in tegenstelling tot het vrijzinnig humanisme.

Verlichting

Als vrijzinnig humanist heb ik onlangs een boek geschreven over de Verlich-

ting. Voor hen die het boek gelezen hebben zal het duidelijk zijn dat de Verlichting een grote overeenstemming vertoont met het vrijzinnig humanisme, of omgekeerd dat het vrijzinnig humanisme past in het kader van de Verlichting. Indien zulks niet het geval was, zou ik als vrijzinnig humanist, geen boek over de Verlichting hebben kunnen schrijven. Hoe zijn wij in West Europa tot het vrijzinnig humanisme gekomen? Sinds mensenheugenis was in West Europa het beheer van de gemeenschap gekopieerd op de organisatie van de katholieke kerk. Dit betekende dat zo weinig mogelijk personen over zoveel mogelijk macht beschikten. Concentratie van macht leidt tot corruptie. Wat is rechtvaardig, wat is de waarheid? Ik wil trachten een eenvoudige bepaling van rechtvaardigheid te geven. Trouwens, alles wat niet eenvoudig kan weergegeven worden, bewijst dat het, ofwel niet correct is, of getuigt van onwetendheid. Rechtvaardig is datgene

dat een evenwicht houdt tussen de belangen van het individu en van de gemeenschap. Maar in het verleden hebben machthebbers steeds bepaald dat wat in hun voordeel was, ook rechtvaardig was. Hoe meer de macht geconcentreerd was, hoe meer een klasse - rechtvaardigheid ontstond. Bijgevolg hoe meer de macht verdeeld wordt, over zoveel mogelijk instanties, hoe meer het ideaal van de absolute rechtvaardigheid zal benaderd worden, hoe beter de corruptie voorkomen of bestreden kan worden. Tegen deze machtsconcentraties kwamen tal van personen in opstand, behorende tot verschillende disciplines: de politiek, de filosofie, het rechtssysteem, de wetenschap, verspreid over tal van West-Europese landen: Groot-Brittannië, Frankrijk, Duitsland, Het Iberisch schiereiland, Nederland en later de Verenigde Staten van Amerika en dit gedurende een periode die drie eeuwen zal duren, om uiteindelijk tot een afgerond geheel, bij het begin van de 19de eeuw te komen. Het is een levensopvatting die alle vormen van machtsconcentratie voorkomt en streeft naar een harmonisch evenwicht tussen de belangen van de gemeenschap, de overheid, de staat en de belangen van het individu.

Rechtsstaat

Aldus ontstond - niet uit theoretische overwegingen - maar om praktische redenen: de parlementaire democratie met de scheiding van de drie machten: de wetgevende, de uitvoerende en de gerechtelijke macht; de rechtsstaat (basis voor het gerecht), de scheiding van kerk en staat, werden de 'Rechten van de Mens' afgekondigd als tegengewicht voor de rechten van de overheid, nam het wetenschappelijk onderzoek een hoge vlucht en werd de religieuze tolerantie een feit. Bijgeloof, slavernij en martelingen werden bestreden. De Verlichting, het vrijzinnig humanisme, is het geheel van al deze vormen van één levensopvatting in een geheel. Vrijheid zonder gelijkheid is geen Verlichting, evenmin als gelijkheid zonder vrijheid. Voor hen die hiermede geen vrede konden nemen, gaf de Pruisische filosoof Immanuel Kant, een intellectuele en filosofische bovenbouw. In zijn talrijke ge-

schriften, waarvan de belangrijkste De kritiek van de zuivere rede is, verdedigt Kant de Verlichting. Hij wordt dan ook de filosoof van de Verlichting genoemd. Dit alles - ik herhaal het - is het werk van vele generaties.

Vandaag bevinden wij ons in een overgangperiode tussen de oorspronkelijk Joods-christelijke traditie en een maatschappij op basis van vrijzinnig humanisme. Dit wil zeggen: de strijd heeft reeds eeuwen geduurd en het zal nog eeuwen duren alvorens er een maatschappij tot stand komt op basis van de idealen van de Verlichting, van het vrije humanisme. Dit alles belet niet dat de opbouw van de maatschappij met ups en downs verloopt. Er was vooreerst, bij het begin van de 19de eeuw, de ontsparing binnen de Verlichting van het economisch manchesteriaans liberalisme en van het marxisme naar Sovjet model. Dit betekende niet het einde van de Verlichting, zoals de postmodernisten beweren, maar gaf het bewijs dat een regime dat slechts één aspect van de Verlichting benadrukt, met verwaarlozing of het negeren van alle andere aspecten, geen Verlichtingsregime is. Vervolgens in de eerste helft van de 20ste eeuw kwamen de aanvallen van politieke dictaturen: van het fascisme en het nazisme. Het einde van de Tweede Wereldoorlog betekende de nederlaag van de politieke dictatuur in West Europa; dus een overwinning van het humanisme. De oprichting van de VN, gebaseerd op principes van de Verlichting, moest nieuwe perspectieven openen.

Open samenleving

Bijzonder in Vlaanderen, door de toepassing en uitbreiding van die principes, is in ons landsgedeelte een veel opener maatschappij ontstaan. Wat de vrijheid betreft wordt in de katholieke kerken niet meer gepredikt voor welke politieke partij men moet stemmen of niet mag stemmen, terwijl in het kerkportaal geen berichten meer uithangen welke dagbladen men mag lezen of niet lezen. In de dagbladen wordt niet meer gezegd tot welke studentenvereniging men niet mag toetreden wat in Gent het geval was voor 't Zal Wel Gaen. De lijkenverbranding en de asverstrooiing is ingeburgerd wat een halve eeuw geleden verboden

was. Abortus is bij wet geregeld en voor euthanasie is een begin van wetgeving opgemaakt, die echter verder uitgebreid zal moeten worden. De verplichting, bij een gerechtelijke eed 'zo helpe mij God' uit te spreken werd verwijderd. In het officieel onderwijs werden lessen in moraal van een structuur en een inhoud voorzien. Voor wat de gelijkheid aangaat, werd in ons land een sociaal beleid uitgewerkt dat o.m. de ziekten en de werkloosheid tracht te voorkomen of te bestrijden, maatregelen die als een voorbeeld voor elk ander land mogen beschouwd worden.

Men mag niet vergeten dat tal van onze naburige landen niet zo ver geëvolueerd zijn zoals in ons land het geval is. Deze positieve bijdragen hebben niet kunnen beletten dat het vrijzinnig humanisme thans met een nieuwe vijand af te rekenen heeft. Maar opnieuw wordt het vrijzinnig humanisme aangevallen, enerzijds door de fundamentalisten binnen de drie monotheïstische godsdiensten; Christendom, Islam, Orthodoxe Joden, en anderzijds door de postmodernisten. Zelfs politieke regimes, zoals dit van de Verenigde Staten van Amerika, met een grondwet gebaseerd op de Verlichting, kunnen ontsporen. Hiervan getuigt de Guantanamo-gevangenis, volkomen in strijd met alle rechtsbeginselen. Men heeft destijds een president van U.S.A. afgezet voor minder dan het schenden van de mensenrechten. Maar wij hebben ook af te rekenen met een Joods-fundamentalisme. Zo las ik in het februari-maart nummer van dit jaar in het tijdschrift van de Belgische Diamantnijverheid: 'De Verlichting, die de maakbaarheid en derhalve de kneedbaarheid en manipuleerbaarheid van de mens vooropstelt, heeft het fascisme en het communisme de geestelijke basis geschonken op grond van die denkingen meenden met recht en rede over leven en dood te mogen kunnen beslissen... De uitmoording van de intellectueel gehandicapten in nazi-Duitsland en de industriële afslachting van Joden en zigeuners in de concentratiekampen, maar ook de massamoorden van Stalin zijn de ultieme uitvloeiingen van de Verlichting!... dus ook van het vrijzinnig humanisme! Dit proza bewijst dat wij de vijanden van een vrijzinnig humanisme

niet alleen moeten zoeken in een geïmporteerd islamitisch fundamentalisme, al of niet door terrorisme ondersteund, maar dat het ook huist in onze onmiddellijke omgeving, bij stadsgenoten die een orthodox Joods fundamentalisme cultiveren, even nefast is als dit van de Islam. Deze derde aanval komt zowel van links als van rechts, en men vindt deze kritiek in heel wat landen terug. Het is daarom noodzakelijk dat, in plaats van op onze lauweren te rusten, alle verdedigers van de Verlichting, terug in het strijdperk treden. De Amerikaans-Duitse filosofe

Suzan Neiman, stelt in haar onlangs verschenen boek *Morele Helderheid*, dat de Verlichting ononderbroken aangevallen wordt met de meest absurde beschuldigingen, en geeft daar tal van voorbeelden van. Zo zou de vernieling - die in 2005 de orkaan Katrina aanrichtte in New-Orleans - volgens de Britse schrijver Ballard aantonen dat de Verlichting gefaald heeft! Een natuurramp aangrijpen als het ultieme falen van de mens, getuigt van filosofisch cynisme, en weigert de vooruitgang van de mensheid te aanvaarden. Suzan Neiman daarentegen schrijft ondermeer:

'Een herwaardering van het morele denken, voor een Verlichting die zich niet beperkt tot de fletse, krachteloos geworden waarden van tolerantie en eerlijkheid, maar die de aanspraken van geluk, rede eerbied en hoop onvermoeibaar hoog houdt'. Daartoe grijpt zij terug naar de Verlichting zoals die op het einde van de 18de eeuw geformuleerd werd.

Vooruitgang

Vrijzinnigheid laat een diversiteit van meningen toe, wat betekent dat men langs verschillende wegen tot hetzelfde doel kan komen. Verschillende wegen, dat zijn diverse accenten, maar geen tegenstrijdigheden. Ik geloof - voor zover dat woord door een vrijzinnige mag gebruikt worden - in 'de perfectibiliteit van de mens' m.a.w. in de mogelijkheid tot vooruitgang. Een vergelijking voor wat betreft de organisatie van de maatschappij en de levensvoorwaarden van elke mens tussen bijvoorbeeld de 16de eeuw en heden, bewijst dat vooruitgang op alle vlakken mogelijk is. Vandaag hebben wij af te rekenen met een aanval van fundamentalisten van de Islam en van evangelische Christenen in de U.S.A. maar dergelijke aanvallen mogen ons niet ontmoedigen, integendeel moeten ons aanzetten om met nog meer hardnekkigheid de Verlichtingsidealen, het vrijzinnig humanisme te verdedigen. Uit de tegenslagen moeten wij leren wat er verkeerd is gelopen, opdat wij in de toekomst niet meer dezelfde fouten zouden maken. Wij mogen ons niet laten meeslepen door een of andere vorm van ontgoocheling, van pessimisme, en weigeren rekening te houden met de lessen van de geschiedenis. Dat onderstreept het belang van de geschiedenis, door sommigen nochtans ten onrechte verzuimd. Want belangrijker dan de gebeurtenissen, waarover de geschiedenis gaat, zijn de ideeën. Laat mij besluiten met een citaat van Karl Popper: 'Optimism is a moral duty'. Als vrijzinnig humanist ben ik een optimist, en denk dat iedereen die de Verlichting en het vrijzinnig humanisme genegen is, een optimist in wezen is. Wie gelooft in de perfectibiliteit van de mens getuigt van optimisme. "

Karel Poma

Onze sociale zekerheid verdampt

Luc Cortebeek (ACV) heeft gelijk. De waarde van een wettelijk pensioen is vandaag sterk gedevalueerd, maar het is jammer dat de voorman van de grootste vakorganisatie van dit land enkel teruggrijpt naar conservatieve en oud-linkse gedachten, zoals belastingverhoging, om de sociale zekerheid te vrijwaren naar de toekomst toe.

Dit terwijl het debat over sociale zekerheid helemaal geen debat over minder of meer sociale bescherming moet zijn, maar net één van betere sociale bescherming aan een lagere kostprijs. Daarvoor dienen de betrokken actoren hun ideologische vooringenomenheid en corporatistisch eigenbelang naast zich neer te leggen en een pragmatische efficiëntiediscussie te voeren.

Uit alle recente armoederapporten blijkt dat wie vandaag in België moet leven met een uitkering in de armoede dreigt te verzeilen. De sociale uitkeringen zijn relatief gezien niet voldoende mee geëvolueerd met de stijging van de vaste levenskosten en de sociale zekerheid dekt ook achterhaalde risico's en is bovendien niet efficiënt georganiseerd. Het resultaat laat zich vandaag al voelen. Onze ooit zo geroemde sociale zekerheid, het sluitstuk van de moderne welvaartstaat na de Tweede Wereldoorlog, wankelt en voldoet vandaag niet meer. De woningprijzen stegen de afgelopen tien jaar zo sterk dat de vroegere regel dat men niet meer dan één derde van het gezinsbudget aan de woning mocht spenderen, vandaag een verre illusie is voor veel gezinnen. De afgelopen twee jaar kwamen daar bovenop nog de gestegen verwarmingskosten, hogere voedingsprijzen en inflatie in het algemeen. De werkende burgers worden nochtans in dit land murw geslagen met bijna de hoogste (para)fiscale lasten op arbeid om een sociale zekerheid te vrijwaren die dus steeds minder efficiënt wordt.

Conservatisme

De reden waarom onze sociale zekerheid vandaag tekortschiet, is te vinden in het conservatisme dat de afgelopen decennia aan de dag werd gelegd om de discussie over de hervorming ervan aan te gaan. De zogenaamde verdedigers

van het sociaal systeem werden zo de doodgravers van onze sociale zekerheid. Hervormingen van de sociale zekerheid werden in het verleden – getuige daarvan de verkiezingscampagne van de SP in 1994 met Louis Tobback – steevast gelijk gesteld met sociale afbraak. Dit laatste is vanzelfsprekend niet de bedoeling, maar het krampachtig vasthouden aan wat er vandaag is, heeft dus even goed tot het tenietgaan van 'de sociale zekerheid' geleid. Het is jammer dat Luc Cortebeek die conclusie zelf niet trekt.

Onze sociale zekerheid werkt deels als een verzekeringsmechanisme dat vandaag vijf risico's dekt, met name kinderalast, ziektekosten enerzijds en inkomensverlies wegens ziekte, werkloosheid en ouderdom anderzijds. Vooruitziend leiderschap zou vooreerst inhouden dat men durft evalueren of deze vijf risico's nog werkelijk de grootste bronnen van sociale onzekerheid zijn en of het geen aanbeveling verdient andere risico's te gaan verzekeren, zoals gebrek aan vorming. Ook moet een sociale zekerheid op zich niet enkel uit financiële steun bestaan, maar voor een groot deel uit begeleidingsmaatregelen. Ook dit debat wordt steevast naar de achtergrond verwezen.

Voorts is in het stelsel de balans zoek tussen solidariteit en sociale rechtvaardigheid. De werkloosheidsverzekering biedt bijvoorbeeld te weinig impulsen om terug aan de slag te gaan en er is geen

nationaal actieplan inzake begeleiding van werklozen. Ook de uitkeringen zelf zijn niet aangepast aan de onzekerheden van vandaag. Zij zijn enerzijds te laag om het inkomensverlies bij verlies van een job te dekken en maken verder het zoeken naar een job alleen maar minder interessant. De uitkeringen zouden gedurende de eerste 6 maanden van werkloosheid nauwer moeten aansluiten bij het laatste netto loon. Vandaag wordt dit doorgaans op 60% van een begrensde inkomens vastgelegd, maar dit percentage moet een stuk hoger zijn. Na die periode dient de werkloosheidsuitkering iedere zes maanden 10% lager te worden, behalve indien de werkzoekende diens inspanningen om een job te zoeken, kan bewijzen. De controle hierop moet dan deze keer wel ernstig georganiseerd worden en niet afhankelijk per regio.

Laag pensioen

Het inkomen van gepensioneerden die van een wettelijk pensioen leven, is inderdaad te laag. De oplossing bestaat er echter niet in de tweede pijler, de aanvullende verzekeringen, te ontmoedigen maar dit stelsel net uit te breiden naar alle werkenden. Een gemengd pensioenstelsel, bestaand uit een deeltje repartitie (betaald door de bijdragen van de werkenden van vandaag) en een deel kapitalisatie (zelf gespaard kapitaal dat wordt belegd op lange termijn) biedt ook de beste bescherming tegen enerzijds een omgekeerde bevolkingspiramide (die we de komende jaren zullen zien opduiken en die de financiering via repartitie onder druk zet) en beurschokken (die een kapitalisatiestelsel op korte termijn soms kwetsbaar maken). Een gedeelte van de actieve bevolking is vandaag al aan het sparen voor een aanvullend pensioen. Waarom streeft het ACV er niet naar de veralgemening van de tweede pijler te bekomen? Zeker ook voor arbeiders die in de meeste sectoren en ondernemingen in de kou blijven staan op dit vlak. Luc Cortebeek pleit eigenlijk voor een terugkeer naar de oude tijd en wil terugplooiën op de eerste pijler, die net nu financieringsmoeilijkhe-

den ondervindt door de demografische evolutie.

In een andere tak van de sociale zekerheid, de ziekteverzekering en ziektekostenverzekering, mogen overigens diverse aan het ACV verwante actoren zich ook eens ernstige vragen stellen over hun toch wel vreemde rol. Er dient in die tak van de sociale zekerheid een einde gemaakt te worden aan een aantal ongezonde situaties, zoals de rol van de ziekenfondsen. Vandaag spelen die ziekenfondsen de rol van (1) belangenbehartiger van de patiënten, (2) verzekeraar en ten slotte (3) als aanbieder van gezondheidszorg. Deze schizofrenie is onhoudbaar en leidt tot misbruiken, aangezien de factuur voor een bepaalde overconsumptie steevast op de ziekteverzekering afgewimpeld wordt. Op een werkende vrije markt heet zo iets te veel marktmacht en zouden mededingingsautoriteiten al lang opgetreden zijn met de vraag aan deze kartels om zich op te splitsen in diverse onderdelen die afzonderlijk verder opereren, zodat de patiënt (consument) een gezonde keuze heeft en de belastingbetaler en de staat zelf een beter zicht krijgen op de kosten. Ook de rol van andere lobbygroepen

en corporatistische verenigingen dient herzien te worden.

Onafhankelijke audit

Ten slotte is er dan nog de werking van de sociale zekerheidsinstellingen zelf. Er dringt zich een onafhankelijke audit op omtrent de werking van deze (vaak deels gepolitiseerde) instellingen en zonder taboes moet men ook eens durven onderzoeken hoe bepaalde processen binnen deze instellingen kunnen overgelaten worden aan private partners. De overheid dient de garantie te bieden dat iedereen kan genieten van een degelijke sociale zekerheid, maar de uitvoering van bepaalde taken dient niet per se in overheidshanden te zijn. Heel wat taken, zoals de inning van sociale bijdragen en de uitbetaling van uitkeringen, dienen toch niet per se het werk te zijn van overheidsinstellingen, aanverwante instellingen en ideologisch gekleurde zuilen? Waarom bijvoorbeeld geen openbare aanbesteding uitschrijven voor instellingen of ondernemingen die de werkloosheidsuitkeringen, ziekte-uitkeringen of pensioenen wenselijk uit te betalen? Bijvoorbeeld banken of De Post zouden hierop kunnen inschrijven en meedingen

naar het contract met de overheid om de uitkeringen overal te lande uit te betalen. Zelfs de vakbonden kunnen meedingen, maar indien zij nu eenmaal niet de goedkoopste blijken te zijn, is het toch logisch dat de overheid de kosten inperkt om de sociale bescherming zo hoog mogelijk te houden tegen de laagst mogelijke kostprijs?

De federale overheid zou net van het huidige crisismoment moeten gebruik maken om een aantal cruciale instellingen te hervormen om haar budget op termijn weer in evenwicht te krijgen. Die oefening dient nu te starten, maar het is enigszins bedroevend vast te stellen dat één van de belangrijkste actoren in de discussie, het ACV, enkel op het idee van een belastingverhoging kan komen om onze sociale zekerheid te vrijwaren. Er zal heel wat meer nodig zijn, meneer Cortebeek.

Egbert Lachaert
www.liberales.be

Aarzelen tussen toneel, literatuur en thrillers

Rudy Soetewey is een duizendpoot op literaire vlak. Hij debuteerde in 1992 met de verhalenbundel 'Bedrieglijke eenvoud', met verhalen die de lezer meestal op het verkeerde been zet via een aantal surrealistische, fantastieke en hallucinante trouvailles bij een triviale realiteit. Hierna kwam een historische roman, 'De Laatste Reis', opnieuw met bizarre personages. Hij leest als een Britse roman met negentiende eeuwse romantiek, over een suïcidale man, die op een transatlantische oceaanstomer een vrouw ontmoet met dezelfde zelfdodingsneigingen.

Onderwijswereldje

Soetewey's sterkste boek is m.i. 'Dubbel Krijt'. Simultaan met zijn debuut als romancier debuteerde Soetewey als toneelacteur, in 1992, met 'Bizar Bezoek', een gedramatiseerde bewerking van 'De Seismograaf' van Staf Schoeters. Volgden hierop een rits blijspelen. Soetewey's eerste, 'Inbraak', gebaseerd op zijn gelijknamig toneelstuk, kan men best een 'harde' thriller noemen. Een jong echtpaar komt na een feestje thuis en betrapt een inbreker. Volgt een nachtelijke confrontatie waarbij het laagje beschavingsvernies verdwijnt bij de drie protagonisten. De ontknoping laat op zich wachten, in de vorm van een misdaad-Kammerspiel, met page turner-allures. Goed voor drie prestigieuze nominaties van het genre: de Hercules Poirotprijs, de Schaduwprijs en De Gouden Strop. 'Moord (2007)' wordt zijn tweede thriller. De moord wordt op de eerste pagina gepleegd. In de daaropvolgende 42 hoofdstukjes wordt niet alleen gespeurd naar de dader(s) uit een nieuwe oer-Vlaamse verkavelingwijk met een hele reeks kandidaten: een arbeider van een auto-assemblagefabriek aan de haven van Antwerpen, zijn depressieve vrouw die in het onderwijs staat en een drankprobleem heeft, een ingeweken Hollander met een veel te jonge vrouw, een stel bohémiens met een voorliefde voor digitale fotografie, een oude stokebrand die plots een nieuwe pc koopt, een uitdagende ac-

trice van een Vlaamse televisiesoap. Elk heeft een min of meer acceptabel motief. Het hoofdpersonage, een handelsreiziger uit de buurt, vertelt het verhaal in de ik-vorm. Dat houdt gevaren in, vooral in een whodunit, maar Soetewey is een meester in het relativiseren. De dialogen zijn sterk, maar dat verbaast niemand. Soetewey heeft niet voor niets een halve carrière als toneelacteur achter de rug. 'Moord' was weer goed voor een nominatie voor de Gouden Strop en voor de Hercules Poirotprijs.

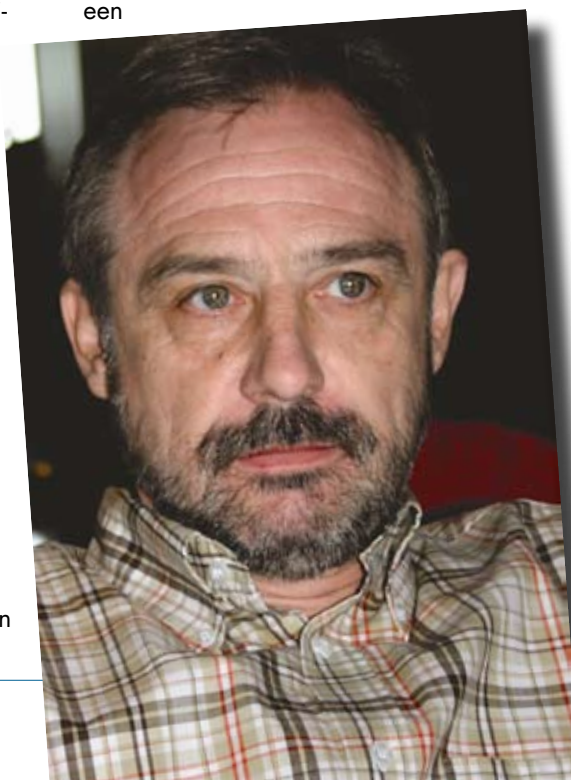
Vrienden

Vandaag verwent Soetewey ons met zijn jongste thriller, 'Vrienden'. De openingspagina's zijn weer bijzonder origineel. Onder vrienden, vijf toneelspelers van een

amateur-gezelschap (een milieu dat de auteur niet vreemd is) spelen na een repetitie een onschuldig spelletje. Op de vraag: Wie zou jij willen liquideren, als je de absolute zekerheid had dat men je nooit op het spoor zou kunnen komen, en hoe? De vijf moeten elk een antwoord geven om niet gebrandmerkt te worden als partypoopers. Paul, de ik-persoon, is een programmeur. Verder is er zijn tienjarige oudere broer, een ex-seminarist, beroepshalve psycholoog. Nummer drie is een bankdirecteur, nummer vier een straathoekwerker en nummer vijf een trucker. Geef toe: een gemengd gezelschap. Enkele dagen later wordt één van de 'genomineerde' kandidaat-slachtoffers vermoord teruggevonden, gedood op een eerder gesuggereerde wijze. Er moet nu uiteraard uitgezocht worden wie van de vrienden het gedaan heeft. Via 47 korte hoofdstukjes komt de lezer te weten wie de dader is via voldoende aanwijzingen. Soetewey lost het op zonder supercop of flamboyante speurder. De ik-persoon onderneemt het grootste deel (om niet te zeggen alles) van de zoektocht naar de dader(s). Dat betekent niet dat hij buiten verdenking wordt gesteld, waardoor je als lezer wel meer dan eens op het verkeerde been terecht komt. Belangrijk element in Vrienden is, naast de vernuftige opbouw van de intrige en de typering der verschillende milieus, een uit psychologische aanwijzingen deduceerbare ontknoping. Soetewey is geen debutantje in het genre. Via zijn ik-persoon observeert hij nauwkeurig de betrokkenen en reconstrueert hij de psychologische motieven die tot het misdrijf leiden. En zoals steeds zorgt de auteur voor hoogstandjes van dialogen. Je herkent gewoon de manier waarop bankiers, psychologen, truckers, programmeurs en straathoekwerkers praten.

John RIJPENS

Rudy Soetewey, Vrienden.
Uitgeverij Kramat Suspense,
Westerlo, 2009; 303 pagina's;
19,95 euro.

De opkomst was groot (bijna 70 % van de 103 miljoen kiesgerechtigden), de inzet niet minder. Het plebisciet voor de Democratische Partij (DPJ) – de eerste breuk in 55 jaar liberaal-democratisch bestuur sinds het korte intermezzo van de Nieuwe Partij (NP) in 1993-94 – zadelt partijleider en straks premier Yukio Hatoyama op met een gigantische uitdaging.

BUITENLAND

Japan had geen echte keuze

Want het enorme verlies van de LDP heeft minder te maken met het verkiezingsprogramma van de in Stanford opgeleide ingenieur dan met verlatingsangst. Afstapen van een maatschappelijk model dat niet langer aangepast is aan het wilde kapitalisme dat de wereld in zijn greep houdt, en met de internationale concurrentie die ermee gepaard gaat.

Er waren eerder al barsten gekomen in het levenslange verzorgingsmodel. De LDP incarneerde de verzorgingsstaat, alleen in de grote steden was er (vaak weinig afwijkende) oppositie. De tekenen van onvrede kreeg een eerste uitlaatklep toen de NP van Morihiro Hosakawa zich afscheidde van de LDP, maar er door gebrek aan ervaring én connecties zo'n zootje van maakte, dat de Japanners diep geschrokken opnieuw de rangen sloten rond de LDP.

Rockfanaat

Politiek is daarom vaak meer een spel van karakters dan van beleidsopties. De fotogenieke manga- en rockfanaat Junichiro Koizumi, premier van 2001 tot 2006, incarneerde perfect het dynamische beeld dat Japan graag van zichzelf wou hebben. Koizumi was non-conformistisch. Een buitenbeentje, gescheiden, zelfbewust, met weinig eerbied voor de formalistische omgang, en niet te beroerd om desnoods de knorrige Chinese buur tegen de haren

in te strijken. Keer op keer schoffeerde hij Peking door deel te nemen aan herdenkingsplechtigheden voor de oorlogsgesneuvelden (daarbij ook terechtgestelde oorlogsmisdadigers als ex-premier Tojo) bij het Yasukunischrijn in Tokio. Maar Koizumi was eigenzinnig genoeg om zich niets te laten voorschrijven door de partij. Hij stapte uit eigen beweging op, en heeft zich na 12 opeenvolgende verkiezingen, niet meer kandidaat gesteld.

Hoe Hatoyama nu de meshoop moet uithozen is wel zeer de vraag. Japan kreunt onder de druk van de rommelkredieten. De openbare schuld is door het plafond gegaan. De LDP koos voor de vlucht vooruit en startte grote infrastructuurwerken op. De schuld belooft nu al 170 % van het BBP. Lage geboortecijfers en snel groeiende veroudering wegen op de gezondheidszorg en de pensioenen (die vroeger als vanzelf door het bedrijfsleven werden ingevuld). Ondanks een lichte heropleving groeit het aantal werklozen en daalt het inkomen per hoofd. De recessie is de ergste in zestig jaar. Er zal dus fors gesnoeid moeten worden, en dat belooft heel korte wittebroodsweken voor Hatoyama. Koizumi had al zijn charisma nodig om de privatisering van de post-rijen door te drukken.

Beloften

Hatoyama stevende, na een exit poll door

de nationale zender NHK bij 400.000 kiezers, af op zeker 300 van de 480 zetels. De LDP bleef rond de 100 hangen. Uiteindelijk werden het er 308 tegen 119. De Democraten speelden hoedanoek vooraf op zeker: ze willen afspraken maken met de Sociaal-Democratische Partij (SDP, 7 zetels) en de Nieuwe Volkspartij (4 zetels). Om de verantwoordelijkheid te spreiden. En om niet te houden beloften waar te maken. De banden met de VS, zijn grootste handelspartner, lossen maken, bij voorbeeld. Met de gestegen spanning in de Zuid-Chinese Zee, de Taiwanese kwestie, de inzet van Japanse troepen (pardon, zelfverdedigingswachters, zoals tegen de piraterij voor de Somalische kust, die de SDP helemaal niet ziet zitten) en de Noord-Koreaanse dreigementen ligt dat niet voor de hand. De bureaucratie afbouwen, het is alsof je je eigen hand af moet hakken. Het is nu al uitkijken naar 28 september, dag waarop de machtswissel plaatsvindt. Helaas schiet Hatoyama – de man met zijn UFO-vrouw die redelijk van lotje getikt is – twee zetels tekort voor een tweederde meerderheid. Anders kon hij zonder het Hogerhuis wetten doordrukken. Tenzij hij terugvalt op steun van de negen communisten. De hamvraag is niettemin hoe lang het zal duren voor de DPJ zelf aan splitsen toe zal zijn.

Lukas De Vos

Het toekomstscenario van LDD?

Hoe zou het toekomstscenario van Lijst Dedecker er kunnen uitzien? De vraag hield na 7 juni 2009 nauwelijks iemand bezig. Door de combinatie van hooggespannen verwachtingen en een tegenvallende verkiezingsuitslag, stuikte de belangstelling voor LDD snel in elkaar. Een analyse van gastauteur Frank Thevissen over de groeipijnen van LDD.

Na de mediatische overdaad in de aanloop van de verkiezingen van 2009, lijken zowel de media als de kiezers stilaan uitgekeken op het "fenomeen" Dedecker. Als je het traject van LDD naast het basisboek politieke en electorale marketing legt, dan moet LDD sinds zijn boost in de peilingen vanaf 2007, tegen zowat elke regel hebben gezondigd: uitblijvende investeringen in de uitbouw van het LDD-partijmerk, de verenging van het partij-imago tot haar boegbeeld, late samenstelling van de kieslijsten (met grote interne spanningen en hetzes als gevolg), tactisch onhandige manoeuvres tijdens crisismomenten (de 'sale-and-lease back'-operatie van meervoudig overloper Dirk Vynck maakte de partij ongeloofwaardig), een beroerde campagne, een foute mediasstrategie steunend op solo-optredens van Dedecker. Ook mediatick gestunt - nochtans het handelsmerk van Dedecker - liep uiteindelijk af met een sisser (o.a. de aanvaring met De Gucht in het detectivedossier). De verkiezingsuitslag weerspiegelde uiteindelijk perfect de gevolgde koers, met West-Vlaanderen als wingewest en andere kieskringen als achterblijvers.

Euforie

Na de federale verkiezingen van 2007 brak de euforie los binnen LDD. Bij de oprichting van de partij, begin 2007, leek voor LDD nochtans een weinig fortuinlijke toekomst weggelegd. Toen het online panelonderzoek De Stemmenkampioen van Het Laatste Nieuws eind 2006 het electorale gewicht van Dedecker inschatte op ongeveer 6 à 7 procent, werd meteen een handvol politolo-

gen in stelling gebracht om dat scenario als een wilde fantasie af te doen. Bij de verkiezingen van 2007 haalde de partij 6,5 procent van de stemmen. Vanaf dan werd dat resultaat ook in de reguliere peilingen bijgesteld en kon Dedecker zijn steile klim in de polls aanvatten. De mediahype volgde vanzelf. Naar de buitenwereld toe onderdrukte LDD zijn pre-electorale euforie en zei te mikken op 10 procent, maar intern werden er lijstscenario's voor 2009 uitgetekend die rekening hielden met 20 zetels. Van alle kanten doken plots kandidaten op met verschroeiende ambitie en ontstond er een nerveuze handel waarbij Dedeckers aanhang van het eerste uur stap voor stap werd ingeruild tegen hoger soortelijk mediatick gewicht. In die talentenjacht werden Anne De Baetzelier en Derk Jan Eppink de belangrijkste trofeeën. Intern nam het gemorrel over de partijwerking ondertussen toe. Nadat Jo Claus, voormalig partijsecretaris, uit de partij werd gezet, stegen de zurige dampen van misnoegdheid en frustratie ononderbroken op vanuit de basis. 'Binnenkort ga ik veel mensen teleurstellen', sprak Dedecker ooit visionair. 'Ik ben gegeerd, ik lig in het midden van het bed, kan kiezen wie ik wil en de partij is van mij', werd meteen ook de simplistische leidraad voor de verdere strategie die er in feite geen was, maar veeleer een illustratie van hoogmoed voor de val. De inhoudelijke merkprofilering ruimde plaats voor individuele ellebogengevechten voor de talrijke premium plaatsen op de lijsten. Nagenoeg het enige niet-verkozen partijlid dat zich in al die tijd inhoudelijk liet opmerken was Katja Beckx: bij de start van het schooljaar 2008 publiceerde dit lid van

denktank Cassandra een veelbesproken opiniebijdrage in De Standaard en De Tijd over het falend onderwijsbeleid van Frank Vandenbroucke (sp.a) en werd ze daarover geïnterviewd in Terzake. Dat schaarse 'inhoudelijke' moment van LDD viel niet in goede aarde: bij de lijstsamenstelling 2009 moest ze voor een geïmproviseerd partijtribunaal van de Vlaams-Brabantse lijsttrekker Reekmans verschijnen om zich te verantwoorden voor zoveel inhoudelijke profi leringsijver. Beckx werd vakkundig uitgerangeerd en haar onderwijsteksten overgemaakt aan de onervaren De Baetzelier, die zich prompt opwierp als onderwijs-specialiste van LDD.

Spleet

Ondertussen is Dedecker van het midden van het bed in de spleet beland en is de partij van een cashcow afgegleeden naar een risico-investering. Vraag blijft of 'gegarandeerd verkozenen' die onverkozen bleven (onder wie De Baetzelier) hun herkansingspoging in 2011 electoraal zullen kunnen verzilveren? Ondertussen moet de basis autoritair in toom worden gehouden onder een strakke centralistische leiding en lijkt de denktank Cassandra wel een lege brandstoftank. In 2011 houdt de partij in West-Vlaanderen wellicht nog stand, maar op andere plekken dreigt een wegwijns scenario door een totaal gebrek aan interne cohesie, (Jürgen Verstrepen voert al een tijd openlijk en overtuigend de interne oppositie aan), individuele agenda's, een gedemotiveerde achterban en een partij waarvan de geloofwaardigheid onherstelbaar lijkt toegenomen. Wellicht volgt LDD daarmee straks het pad van Lijst Pim Fortuyn in Nederland, weliswaar zonder de moord, en verdwijnt ze even snel van de politieke kaart als ze erop werd gezet dankzij de peilingen.

Frank Thevissen